

Osada

viz Samospráva.

Osvojení.

I. O. (adopce) je právní jednání, kterým někdo přijímá za vlastní osobu od něho nepocházející a poskytuje jí práva pokrevního potomka. Vyskytuje se skoro u všech národů, jen německému právu byla cizí; ve starším lidském věku byla spojena se zvláštními symboly, které znázorňovaly její význam. Podle vládnoucí zásady „*adoptio naturam imitatur*“ býval někde jediný požadavek, aby byl rozdíl ve věku mezi osvojitelem a osvojencem přibližný rozdíl ve věku mezi rodiči a pokrevními dětmi (16 až 18 roků), jinde byly další přísnější požadavky. Podle římského práva nabývalo se adopcí otcovské moci buď nad osobou podrobenou jinému otci (a. v užším smyslu) nebo nad svéprávnou osobou (*arrogace*). Osvojitel musel býti způsobilým k manželství, starší o 18 let svého osvojence a nesměl býti jeho nemanželským otcem. Osvojiti bylo možno někoho za syna (*deceru*) i za vnuka. Třeba bylo prohlášení před úřadem (soudem), k a. v užším smyslu stačilo schválení úřadu (za císařských dob panovníkův reskript), k *arrogaci* se vyžadoval souhlas kuriálního národního shromáždění (*auctoritas populi*). To stalo se pak pouhou formalitou a udržela se pak ke konci jen spolučinnost soudu. V nejstarším právu nebylo rozdílu co do účinků mezi adopcí a jiným způsobem nabytí otcovské moci. Podle Justinianovy konstituce (r. 530 po Kr.) neměla a. plného účinku, dal-li otec osvojiti své dítě nebo vnuka podrobeného přímo jemu jiným, kdo nebyl osvojencovým předkem (a. minus plena), při čemž osvojenec nevystoupil ze své rodiny, nepřišel pod osvojitelovu otcovskou moc a nabytí v nové rodině dědického práva nepozbýváje ho ve vlastní. A. neměla za následek změnu svazků veřejného práva, nýbrž jen t. zv. *capitis deminutio minima*; osvojenec zůstal příslušníkem svého rodu (*gens*). Pozdější římské právo připustilo pak i osvojení ženou. Jeho zásady přijalo většinou moderní právo.

II. V rakouském právu byly původně (§§ 179 až 185 ob. z. obč.) materiálně právní požadavky, aby osvojitel (osvojitelka) nevykonával slavný slib svobodného stavu (u členů duchovních řádů), neměl vlastní manželské děti, byl přes 50 roků starý a osvojenec o 18 let mladší. Nemanželské děti ne-

mohly býti svými rodiči osvojeny (dv. dekret z 28. I. 1816, č. 1206 sb. z. s.). Třeba bylo dále svolení otce a nebylo-li ho, matky, poručníka a soudu. I zletilé dítě potřebovalo svolení manželského otce, byl-li na živu. Do odepření bez dostatečného důvodu mohlo si býti stěžováno u řádného soudce. I. nov. k ob. z. obč. z 10. X. 1914, č. 276 ř. z., snížila věkovou hranici osvojitele na 40 roků, zrušila dv. dekret z r. 1816 a ustanovila, že ženatá neb provdaná osoba může jinou osvojiti nebo osvojena býti jen se svolením manžela. Tohoto svolení nebylo třeba, byl-li manžel prohlášen za duševně chorého, jeho pobyt nebyl znám anebo manželství bylo rozvedeno (§ 18 nov.). Formální řízení upravovaly §§ 257 až 262 nesporn. pat. (písemná forma smlouvy, u nesvéprávných osvojenců schválení poručenského (opatrovníckého) soudu a vždy potvrzení sborovým soudem I. stolice. Mělo-li býti přeneseno i osvojitelovo šlechtictví, bylo předložiti se soudním rozhodnutím a posudkem zemské vlády návrh min. spravedlnosti a min. vnitra panovníkovi. Podle jur. n. z r. 1895, č. 111 ř. z. (§ 109) bylo vyhrazeno sborovému soudu I. stolice, v jehož obvodu byl příslušný okresní soud, rozhodnouti o usneseních okresního soudu, kterými byl konečně vyřízen návrh na o., šlo-li o nesvéprávného osvojence. Příslušným byl okresní soud poručenský (opatrovnícký), byl-li již poručník (opatrovník) ustanoven, jinak okresní soud, u něhož měl osvojitel své obecné sudiště ve sporech. Šlo-li o svéprávného osvojence, rozhodoval jen tento okresní soud (§ 113, rozh. Gl. U. 2419, 2622, 2659 a v. min. spravedlnosti str. 285/1904).

Podstatný právní následek o. byl jak podle § 182 ob. z. obč. tak podle I. nov. (§ 19), že osvojenec obdržel jméno osvojitelovo nebo rodinné jméno (dívčí jméno) osvojitelky. Mohlo však býti smlouveno, že s tímto jménem spojí své dosavadní rodinné jméno. Jinak mohla býti práva mezi osvojitelem a osvojenci smlouvou jinak určena. Při zákonné poslušnosti má osvojenec stejné právo k osvojitelově pozůstalosti, jako manželské děti. Po jeho příbuzných však nedědí, rovněž nikoliv osvojitel po osvojenci. Osvojenci zůstává zákonné dědické právo po vlastních rodičích a příbuzných (§§ 755, 756 ob. z. obč.). Osvojenci přísluší povinný díl (dv. dekret z 10. V. 1833, č. 2610 sb. z. s.). Již podle § 20 jur. n. z r. 1852 podléhali otcovu obecnému soudu též osvojenci v jeho otcovské moci a tato příslušnost trvala, až nabyli volného naklá-

dání se svým jménem, i když otcovská moc zanikla smrtí nebo zbavením. Totéž platí podle § 71 j. n. z r. 1895. Podle § 52 s. instr. z r. 1853 a § 33 not. ř. z r. 1871 zakládal osvojený poměr podjatost soudcovu nebo notářovu při rozhodování ve věcech osob spojených s ním tímto svazkem, ale nebyl na závadu věrohodnosti svědků v občanských právních věcech. V bagatelním řízení (zák. č. 66/1873 ř. z.) mohl svědek odepřítí výpověď, kdyby byla k hanbě osobě spojené tímto svazkem se svědkem anebo ji mohla uvést v nebezpečení stíhání podle trestního zákona nebo jí způsobiti přímou majetkovou újmu. Toto platí podle § 321 c. ř. s. nyní vůbec ve sporném řízení. Podle § 20, č. 3 j. n. je soudce vyloučen z výkonu soudcovského úřadu ve věcech svých osvojitelů neb osvojenců. Může býti pro tento osvojenecský poměr odmítnut (§ 19, č. 2 j. n.) stejně jako jiní soudní orgánové (§§ 26, 27 j. n.). Osoby, které jsou v osvojenecském poměru s účastníky, nesmějí býti svědky notářského spisu (§ 57 not. ř.).

V hmotném trestním právu zakládá osvojenecský poměr „zákonnou ochranu“ osvojitele nad osvojencem; některé trestné činy se stávaly beztrestnými (jako na př. §§ 60, 61, 67, 92, 95, 212, 213 tr. zák., nyní zákonem o ochraně republiky dílem zrušené) některé jsou delikty, k jichž skutkové povaze náleží porušení, zneužití nebo zanedbání rodičské moci; je dlužno posouditi podle okolností případu. § 495 tr. zák. opravňuje i osvojitele i osvojence zemřelé osoby, aby k ochraně její památky trestně stíhali útoky na její čest. Soudce — i porotce — a zapisovatel jsou vyloučeni v trestním řízení, je-li obviněný, státní zástupce, poškozený, soukromý žalobce neb obhájce s ním v poměru osvojitele neb osvojence (§§ 67, 306 tr. ř.). Podobně státní zástupce (§ 75 tr. ř.). Zproštění jsou povinnosti svědčeti osvojitelé a osvojenci obviněných (§ 152, č. 1 tr. ř.). V judikatuře se sice neuvádí případ, teorie však připouští, že přísluší adoptivním příbuzným právo (§ 282 tr. ř.) jako rodičům podati zmateční stížnost, odvolání a žádost za obnovení trestního řízení za osvojence a, pokud má osvojitel otcovskou moc, jemu zříditi obhájce i proti jeho vůli. V oboru veřejného práva nezakládá o. pro osvojence domovské právo v osvojitelově příslušné obci (§ 6 zák. z 3. XII. 1863, č. 108 ř. z.), ani nepropůjčuje jeho státní občanství (dekret dv. kanc. z 5. XI. 1814, č. 1103 sb. z. s.). Státním zaměstnancům

a zřízencům přísluší však za podmínek v oněch ustanoveních uvedených výchovné i na osvojence, kteří jsou nezaopatření a jsou čl. státními příslušníky (§ 144 plat. zák. č. 103 Sb. /1926, § 26 vl. nař. č. 113/1926 Sb. a § 12 vl. nař. č. 114/1926 Sb.).

III. V oblasti uherského práva bylo o. upraveno jen některými nařízeními, ponějvíce však zvykovým právem opírajícím se o rozhodnutí kurie. Jedinou absolutní podmínkou bylo, aby mezi osvojitelem a osvojencem byl rozdíl ve věku alespoň 16 let a aby osvojitel nebyl vykonal slavný církevní slib celibátu. Relativní překážkou byl poměr, který vylučoval o. mezi těmito osobami (na př. mezi sourozenci, mezi příbuznými v přímém pokolení a p.). Nebylo třeba osobně ujednatí smlouvu; vyžadovala se však veřejná listina (notářský spis), při nesvéprávných osvojeních stačil však také zápis sepsaný u poručenského (sirotčího) úřadu. U nezletilých osvojenců bylo třeba svolení otce a matky nebo poručníka a, byl-li přes 14 roků star, také jeho, pak schválení poručenského (sirotčího) úřadu. Potvrditi smlouvu příslušelo min. spravedlnosti (nař. min. spravedlnosti z 30. I. 1872, č. 3091 I. M. a z 22. I. 1884, č. 3546 I. M.). O-m povstal poměr podobný manželskému přibuzenství; osvojenec nabýval s některými omezeními práv manželského dítěte, zejména i dědického, ale toto muselo býti ve smlouvě výslovně vytčeno. Osvojitel naproti tomu vstoupil co do svých povinností a osobních práv, nikoliv však i dědických práv, v poměr zákonného otce (matky). Některá z těchto práv mohla býti vyloučena (na př. otcovská moc a p.). O-m obdržel osvojenec rodinné jméno osvojitelovo nebo dívčí (rodinné) jméno osvojitelino, prakse však připouštěla, aby připojil k tomuto jménu své rodinné jméno neb i aby podržel toto jméno. Po veřejnoprávní stránce bylo pak povinností osvojence užívati přijatého jména. O. zakládalo vzájemnou povinnost k výživě, a to na osvojitelově straně před pokrevními příbuznými osvojence. Pokud trvá osvojenecský poměr, je zakázáno uzavřítí manželství mezi osvojitelem a osvojencem, jakož i s dřívějším manželem toho neb onoho, mezi osvojitelem a pokrevními potomky osvojenecovými, jakož i mezi pokrevními potomky osvojenecovými a dřívějším osvojitelovým manželem. K manželství zrušenému nebo prohlášenému neplatným před o-m se nepřihlíží. V posledních případech je možno překážku prominouti (§ 18 zák. čl. XXXI/

1894). Podle § 59, č. 3 zák. čl. I/1911 (o. p. p.) je vyloučen soudce v právních věcech, ve kterých je zúčastněna jako strana, spoluprávněná, spoluzavázaná nebo povinná k náhradě závislé na výsledku sporu osoba, ke které je v poměru osvojitele neb osvojenec. Stejně zapisovatel (§ 67). Svědectví může býtí odeprěno, měla-li by výpověď za následek soudní trestní řízení proti svědkovu osvojiteli neb osvojenci (§ 229, č. 2, téhož.). V trestním řízení vyloučena je jako soudce nebo zapisovatel osoba, která je k obviněnému, žalobci, poškozenému nebo k jejich zástupci neb obhájci v adoptivním poměru (§ 64), a povinnosti vydati svědectví jsou zproštěni osvojitel a osvojenec obviněného (§ 205 tr. por. zák. čl. XXXIII/1896). Podle zák. čl. XXXV/1874 (not. ř.) nesmí se notář účastniti jednání ve věcech, ve kterých jsou zúčastněny osoby v poměru adoptivních rodičů nebo dětí k němu (§ 49 b), a svědkem notářského spisu nesmí býtí osoba, která je v tomto poměru s notářem anebo s některou ze stran (§ 72). § 8 zák. čl. L/1879 poskytuje za podmínek tam uvedených úlevy při nabytí státního občanství naturalisací cizince, byl-li osvojen uherským státním občanem.

Podle § 185 ob. z. obč. mohl býtí poměr založený o-m zrušen dohodou, a to jen se svolením osvojencových zástupců a se schválením soudu, byl-li osvojenec nezletilý. Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi připouštěla prakse sice smlouvu o zrušení o., pochybno však bylo, je-li třeba také jejího potvrzení ministerstvem spravedlnosti. Byla-li taková smlouva předložena, byla podle prakse z poslední doby vzata na vědomí a stranám ponecháno, aby si provedly účinky zrušení.

IV. V církevní právu je o. překážkou manželství (cognatio civilis), a to v přímém pokolení — i když osvojenecký poměr byl zrušen — mezi osvojitelem s jedné a osvojencem a jeho potomky podrobenými osvojitelově otcovské moci s druhé strany (zákonitě otcovství), v pobočném pokolení — ale jen za trvání poměru — mezi osvojencem s jedné a pokrevními legitimními a pod otcovskou mocí jsoucími dětmi osvojitele s druhé strany (zákonitě bratrství a sesterství), a v švakrovství — i po zrušení poměru — mezi osvojitelem a osvojencovou vdovou a naopak mezi osvojencem a osvojitelovou vdovou (zákonitě švakrovství). Církev uznala jen římskou adopci za církevní překážku manžel-

ství. Proto vzhází tato překážka v jednotlivých státech potud, pokud tam o. alespoň v podstatné věci se rovná římské adopci. Z ustanovení § 183 ob. z. obč. se dovozuje, že dlužno tu považovati o. za zrušující církevní manželskou překážku, nebylo a není však překážkou manželství státem uznanou; občanský zákoník nezná t. zv. občanské příbuzenství (agnatio civilis) ani neuvádí osvojenecký poměr mezi překážkami manželství. Jinak německý občanský zákoník (§§ 1311, 1771), francouzské a italské právo a švýcarský občanský zákoník (§ 100, č. 3).

V. Předpisy o o. byly po stránce hmotného práva občanského i formálního sjednoceny pro ČSR zák. z 28. III. 1928, č. 56 Sb., který je účinný od 16. V. 1928. Podle něho může osvojiti jiného smlouvou, kdo je starší 40 let a nemá vlastních dětí manželských anebo jim na roveň postavených (legitimovaných, osvojených, jakož i v poměru k matce nemanželských). Muž může osvojiti své nemanželské dítě a není pak překážkou, že má vlastní manželské děti, ani, že nemá ještě věk 40 let. Osvojena býtí může osoba mladší alespoň o 18 let než je osvojitel. Pokud trvá poměr založený o-m, nemůže býtí osvojenec jinou osobou osvojen než osvojitelovým manželem. Jako společné dítě mohou někoho osvojiti jen manželé. Nikdo nemůže osvojiti vlastního manžela, sourozence a příbuzné v přímém pokolení. Několik osob může býtí současně osvojeno, ale jen, není-li mezi nimi poměr, který se nesrovnává s přirozeným poměrem sourozenců. Má-li manžel někoho osvojiti nebo býtí osvojen, třeba je svolení druhého manžela. Není ho třeba jen, je-li manželství rozvedeno. Byl-li druhý manžel zbaven úplně svéprávnosti (dán pod opatrovnictví) pro choromyslnost nebo slabomyslnost anebo je-li jeho pobyt trvale neznám, může za něho dátí svolení ustanovený opatrovník se schválením soudu (poručenského úřadu, § 1 zák.). Dále vyžaduje § 2 zák. vždy, i když osvojenec je svéprávný, svolení obou jeho rodičů — ovšem jsou-li ještě na živu. Jsou-li rodiče různého mínění, je rozhodno otcovo mínění. Svolení může dátí místo rodičů příslušný soud anebo poručenský úřad (§§ 9 a 10 zák.), odpírají-li rodiče nebo jeden z nich (při různosti mínění otec) bez závažného důvodu svolení. K o. nesvéprávných osob bude třeba svolení rodičů, po případě zákonného zástupce a soudu (poručenského úřadu). Svolení rodičů (zákonného zástupce) ne-

může býti dáno plnomocníkem. Toliko je-li ten (z rodičů), jehož svolení se vyžaduje, úplně zbaven svéprávnosti (dán pod opatrovnictví) pro choromyslnost nebo slabomyslnost anebo je-li jeho pobyt trvale neznámý, jest třeba a stačí svolení jeho zákonného zástupce (opatrovníka) a soudu (poručenského úřadu) (§ 2 zák.). Podstatným právním účinkem o., který nelze vyloučiti (§ 5), je, že osvojenec obdrží vždy jméno osvojitelovo nebo rodové (dívčí) jméno osvojitelčino. Je-li osvojitelka provdána, obdržeti může osvojenec smlouvou manželovo jméno jen za jeho souhlasu. Provdaná osvojenka musí připojiti ke jménu získanému o-m své dosavadní jméno — manželovo —, jiný osvojenec může připojiti k němu své dosavadní jméno, bylo-li to smlouvou sjednáno (§ 3). Jména takto získaného musí však osvojenec také vždy užívati. Poměr mezi osvojitelem a osvojenecem a jeho potomky upravují §§ 4 až 6 zák. Mezi osvojitelem a osvojenecem a jeho potomky později narozenými nastává po právu též poměr jako mezi rodiči a manželskými dětmi (příbuznými v přímém stupněm pokolení). Osvojenec a tito jeho potomci nabývají tedy naproti osvojiteli všech majetkoprávních nároků jako manželské děti. Přísluší jim zejména nárok na výživu, výchovu a zaopatření, na věno, výbavu, zákonné dědické právo, nárok na povinný díl. Ale smlouvou mohou býti tato práva i jinak upravena, pokud se tím nezkracují práva někoho jiného bez jeho souhlasu. Není-li osvojenec zletilým, přichází pod otcovskou moc osvojujícího muže. Pro ostatní případy, kdy je snad osvojenec nesvéprávným z jiného důvodu, nebylo třeba zvláštního ustanovení, ani pro případ, že je nezletilý osvojen ženou, ježto se tu nic nezmění na jeho zákonném zastoupení samo sebou. Osvojencovi potomci později narození obdrží arcí i jméno získané podle § 3. Na osvojencovy potomky, kteří tu byli již při ujednání smlouvy, vztahuje se vylíčený poměr, jestliže sami nebo ustanoveným opatrovníkem se schválením soudu dali k tomu souhlas. Vůči členům osvojitelovy rodiny nevzniká osvojením nijaký rodinný poměr a nenabývají osvojenec a jeho potomci a s druhé strany členové osvojitelovy rodiny nijakých majetkoprávních nároků. Ve vlastní rodině nepozbývají osvojenec a jeho potomci práv, jen nárok na výživu mají, pokud není osvojitel sám s to, aby jim poskytoval slušnou výživu. Až na tuto výjimku podrží

tedy nárok na výchovu a zaopatření, pokud se týče na věno a výbavu, pak na povinný díl proti svým rodičům a zákonné dědické právo po příbuzných. Osvojitel však nenabývá nijakých majetko-právních nároků proti osvojenci a jeho potomkům. Nemá tedy nároku na výživu podle § 154 ob. z. obč. a § 11 zák. čl. XX:1877, ani na povinný díl ani zákonné dědické právo. Smlouva o o. a všechna svolení požadovaná zákonem vyžadují k platnosti formy veřejné listiny (notářského spisu) nebo soukromé listiny, na níž jsou podpisy soudem anebo notářem ověřeny. Je-li třeba schválení poručenského (opatrovníckého) soudu (úřadu), může takové svolení stejně jako osvojovací smlouva sama sepsány býti zápisem u tohoto soudu neb úřadu. Smlouva musí míti kromě jiných náležitostí smluv vůbec ustanovení o podstatném účinku vylíčeném v § 3 (o jménu), kdežto o majetkoprávních nárocích nemusí býti v ní nic ustanoveno, ledaže se vylučují nebo mění, pokud to zákon připouští. Smlouva nesmí býti podmíněna ani omezena časem (§ 8). Účinnou se stává teprv, byla-li schválena poručenským (opatrovníckým) soudem (úřadem). Schválení nemá však účinku, jestli před ním strany od smlouvy odstoupí, jedna z nich zemře neb osvojitel pozbude zcela nebo částečně svéprávnosti.

Příslušným schváliti smlouvu bude, je-li osvojenec svéprávný a osvojitel zdejší státní příslušník, vždy okresní soud, u něhož má osvojitel své obecné sudiště ve sporech. Zákon nevyžaduje dalšího potvrzení nadřízeným sborovým soudem. Je-li osvojitel cizinec a řídí-li se proto o. právním řádem státu, jehož je příslušníkem (§ 12), nebude při svéprávném osvojení činnosti zdejšího soudu. Je-li však v tomto případě osvojenec nesvéprávný, bude náležeti soudu (úřadu), který je jeho poručenským (opatrovníckým) soudem (úřadem), vykonati jen úkony poručenského (opatrovníckého) soudnictví, kdežto schválení smlouvy samé (potvrzení) zůstane vyhrazeno soudu neb úřadu osvojitelova státu. Je-li osvojitel zdejší státní příslušník a rovněž osvojenec nesvéprávný, bude náležeti jeho poručenskému (opatrovníckému) soudu (úřadu) vykonati veškerá šetření a schváliti smlouvu nebo schválení odpíti. Konečné toto rozhodnutí předloží však k potvrzení nadřízenému soudu I. stolice, (dříve v zemi Slovenské a Podkarpatoruské poručenskému úřadu II. stolice). K žádosti nutno připojiti potřebné doklady (křestní

nebo rodné listy, domovské listy, průkaz svolení listinou; není-li ve smlouvě samé a pod.). Soud neb úřad musí vykonati potřebná šetření i z úřední povinnosti. Smlouvu dlužno předložiti ve třech vyhotoveních. Jedno vyhotovení schválené (potvrzené) smlouvy založí soud (úřad) do sbírky důležitých listin, po jednom vyhotovení se schvalovací doložkou dodá stranám a opatří, aby potřebné zápisy byly vykonány v matrikách. Do rozhodnutí sborového soudu nebo poručenského (sirotčího) úřadu II. stolice lze si stěžovati do 14 dnů ke sborovému soudu II. stolice nebo poručenskému úřadu III. stolice (§§ 8 až 12). (Podle zák. z 19. VI. 1931, č. 100 Sb., přešla od 1. XI. 1931 poručenská agenda obstarávaná v zemích Slovenské a Podkarpatské poručenskými [sirotčími] úřady na soudy. Budou tedy příslušny rozhodnouti o žádosti za o. okresní soudy, potvrditi usnesení nadřízený krajský soud a rozhodnouti o stížnosti do rozhodnutí krajského soudu vrchní soud.)

Právní poměr z o. může býti opět zrušen dohodou všech účastníků; k její účinnosti je třeba listiny jako ke smlouvě samé, a, jsou-li tu nesvéprávní účastníci (osvojenec a jeho potomci), přivolení opatrovníka pro ně zřízeného a schválení poručenského (opatrovnického) soudu (úřadu). Schválení nadřízeného soudu neb úřadu zákon nežadá. Právní poměr může býti dále zrušen o žalobě osvojitele proti všem

účastníkům (osvojenci a jeho potomkům) nebo všech těchto proti osvojiteli, a to ze závažných důvodů, zejména z důvodů, pro které se stává někdo nehodným děditi nebo může býti vyloučen. Tu účinkuje zrušení proti všem účastníkům. Veškeré účinky o. pominou tím do budoucna a zaniknou všeliké majetko-právní nároky. Tu tedy zruší se celý právní poměr. Ale právní následky o. mohou zaniknouti také jen pro jednotlivé účastníky, je-li jich několik na straně osvojencově, tak že zůstává právní poměr pro ostatní nedotčen a vystupují z něho jen osvojenec anebo některý z jeho potomků. To státi se může dohodou zúčastněných anebo rozsudkem o žalobě osvojitelově proti některému nebo některým z účastníků anebo těchto proti osvojiteli. Pro žalobu příslušným bude soud té neb oné žalované strany podle platných ustanovení (§§ 7 a 8).

Zákon nedotkl se právních poměrů založených osvojovací smlouvou, která byla do dne účinnosti schválena alespoň soudem aneb úřadem I. stolice. Ustanovení § 7 o zrušení vztahuje se však i na smlouvy učiněné před účinností zákona (§ 13). Srov. k tomu též výnos min. spraveal. z 18. IV. 1928, č. 14 v. m. spr.

Antonín Hartmann.

Ošetřovatelé nemocných

viz Zdravotnické osoby.

